

Příprava pro kurs SOC400

THÉVENOT, Laurent (2002): *Which road to follow? The moral complexity of an "equipped" humanity.*

Thévenotův esej je psán z perspektivy politické a morální sociologie, tj. jde mu o sociologickou analýzu kategorií, se kterými běžně pracuje spíše politická teorie nebo filosofie. Podobně jako dalším v tradici vědních studií jde autorovi o dekonstrukci idealizovaných kategorií, kterými je sociální a politická praxe popisována. Tato analýza kromě toho také vnáší do přemýšlení o těchto pojmech (jako např. spravedlnost, dobro apod.) zcela novou (alespoň pro klasickou moderní politickou filosofii) dimenzi, a to dimenzi neživých věcí, přírody.

Thévenot zdůrazňuje propleťou sít' každodenních vztahů mezi lidmi a objekty, která zásadně utváří každodenní jednání vztažené k morálním kategoriím. Komplikuje rozšířené liberální chápání člověka jako morálního autonomního individua, na němž stojí současný právní, politický a morální řád společnosti. Také pojem sociálního řádu či kolektivního jednání je z pohledu teoretiků tohoto řádu konstruován čistě idealisticky: namísto systému represí a pobídek zde spíše funguje něco, co lze podle Thévenota nazvat praktickou koordinací jednání lidí a věcí. K tomu se dále přidává zmnožení morálních konceptů: pluralita perspektiv „uzemněných“ aktérů přináší také mnohost procesů tvorby oprávnění či jiných praktických režimů morálky.

Na konkrétním případě sporu o stavbu cesty v jednom z pyrenejských údolí Thévenot demonstuje své teze: spor o to, kterou cestu zvolit z hlediska funkčnosti, postupně a nutně přerostl ve spor o to, který projekt cesty je správný. Tento spor však není sporem ve scholastickém smyslu slova: za ideálem dobré cesty nestojí jedna jediná realizovatelná varianta. Způsob, jak jednat ve sporu o dobro, je nepoměrně diferencovanější: morální a politické kategorie (dobro, morální kompetence, ospravedlnění), které jsou v tomto sporu používány nejsou snesené „shůry“, ale formují se v praktické interakci lidí, zvířat a neživých objektů (symbolů, předmětů, látek). Ani obecně nadužívané symboly či ideje nejsou používány jednoznačně: „tržní zájem“ na stavbě cesty je reinterpretován mnoha různými způsoby, např. v závislosti na kvalifikaci a kompetenci mluvčího (tj. jeho konfiguraci v rámci lokálních režimů jednání, které se rozvíjí v konkrétních kombinacích sociálních společenství a materiálních prostředí).

Existence ani užívání politických a morálních argumentů tím nejsou devalorizovány, chápání dobra a jeho ospravedlnění jsou stále významné mechanismy sociálního jednání. Jejich analytická (sociologická) hodnota ale značně narůstá současně s tím, jak dochází k jejich kontextualizaci v rámci sítí živých a neživých aktérů.

Alternativní název článku by mohl být „Uzemněné dobro: Zakleslost morálního jednání ve světě lidí, zvířat a věcí.“